

Teşvikte Son Düzenlemeler

Av. Zeki ONAT

Sosyal Güvenlik prim borçlarının yapılandırılması ile ilgili yoğun bir dönemi geride bıraktık. Daha önceki dönemlerde sosyal güvenlik primlerine uygulanan devlet desteğiyle ilgili olarak birbirini takip eden yazılarımız oldu. İlgilenenler için arşivden bu yazılara tekrar ulaşmalarının mümkün olduğunu belirterek 6111 sayılı yasa ile getirilen “Teşvik Uygulamaları” hakkında düzenlemeleri paylaşalım istedik.

Geçmiş dönem yazılardan bahsetmemizin sebebi, daha önce yürürlüğe giren “beş puanlık indirim” ve “işveren hissesi sigorta prim desteği” uygulama açısından bir takım değişikliklerle uygulanmaya devam ediyor olmasıdır.

Yukarıda söz ettiğimiz iki teşvik uygulamasının yanında “yeni bir sigorta primi işveren hissesi desteğinin” düzenlenerek işsizliğin giderilmesine işverenlerin işçi çalıştırmaktan dolayı maruz kaldıkları yükün hafifletilmesine çalışılmıştır. Yeni düzenlemede öne çıkan bir husus da İş ve İşçi Bulma Kurumunun istihdamın düzenlenmesinde daha etkin rol almaya başladığını; işçi ile işveren arasında emek arz ve talebin niteliğine pozitif katkısının sağlanmaya çalışıldığını görmekteyiz.

Şimdi bu düzenlemeleri tek tek ele almak suretiyle bir göz atalım:

1) 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 81 inci maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendinde öngörülen “beş puanlık prim desteği” 2011/Mart ayına ilişkin düzenlenecek olan aylık prim ve hizmet belgelerinden başlanılarak uygulanacaktır. Bununla beraber öncelikle belirtmek gerekir ki;

Sermayesinin %50'sinden fazlası kamuya ait olan diğer ortaklıklar çalıştırdıkları sigortalılardan dolayı ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ile 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki alım ve yapım işleri ve 4734 sayılı Kanundan istisna olan alım ve yapım işleri ile uluslararası anlaşma hükümlerine istinaden yapılan alım ve yapım işlerine ilişkin işyerleri ile 4734 sayılı Kanundan istisna olan alım ve yapım işlerine ilişkin işyerlerinde çalıştırılan sigortalılardan dolayı, beş puanlık prim desteğinden yararlanılması mümkün bulunmamaktadır.

Yine aynı şekilde 6111 sayılı yasa ile yapılan değişikliklerle; Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketi ve Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketi ile bu bankaların doğrudan veya dolaylı olarak birlikte ya da ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlasına sahip buldukları şirketlerin yapım ihalelerini üstlenen işverenler tarafından çalıştırılan sigortalılardan dolayı beş puanlık prim desteğinden yararlanılması mümkün bulunmamaktadır.

Buna karşın, söz konusu bankalarca ihale edilen işlerin konusunun hizmet alımı olması halinde bu işlerin 4734 sayılı Kanun kapsamında bulunmaması nedeniyle, bu bankalardan konusu hizmet alımı niteliğinde olan işleri üstlenen işverenlerce bu işlerde çalıştırılan sigortalılardan dolayı beş puanlık prim desteğinden yararlanılması mümkün bulunmamaktadır.

İhale konusu işin devamlı nitelikteki işyeri sigortalıları ile yapılmış olması halinde; ihale konusu işte çalışan sigortalıların ihale konusu işin başlayıp bittiği süreler dışındaki prime esas kazançlarından ve ihale konusu iş haricindeki işlerde çalışan diğer sigortalılardan dolayı beş puanlık prim desteğinden yararlanılması mümkün olacak, ancak, 1/3/2011 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere ihale konusu işin başlayıp bittiği tarihler arasında ihale konusu işte çalışan sigortalılardan dolayı bahse konu destekten yararlanılması mümkün olamayacaktır.

1/3/2011 tarihinden önce, diğer destek kanunlarında öngörülen sigorta prim desteğinden yararlanmakta olan işverenlerin destek kapsamına giren sigortalılarından dolayı aynı dönem için ve mükerrer olarak beş puanlık prim desteğinden yararlanmaları mümkün bulunmamaktadır. Ancak 6111 sayılı Kanun ile 5510 sayılı Kanunda yapılan değişiklik sonucunda, 1/3/2011 tarihinden itibaren gerek diğer bir prim desteği kapsamına, gerekse beş puanlık prim desteği kapsamına giren bir sigortalı için, ilgili kanunda mükerrer yararlanılamayacağı hususunda bir düzenleme bulunmayan hallerde, aynı dönemde aynı sigortalı için iki ayrı kanunda öngörülen prim desteklerinden yararlanılması mümkün hale getirilmiştir. Bu durumda, her iki destek kapsamına giren sigortalılardan dolayı öncelikle beş puanlık prim desteğinden, ardından diğer kanunda öngörülen destekten yararlanılabilecektir.

2011/Mart ayına ilişkin aylık prim ve hizmet belgesinden başlamak üzere kapsama giren ve yasal ödeme süresi geçmiş prim, idari para cezası ve bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borcu bulunmayan işverenlerce;

- 4447 sayılı Kanunun geçici 7 nci, geçici 9 uncu ve geçici 10 uncu maddesinde,
- 4857 sayılı Kanunun 30 uncu maddesinin altıncı fıkrasında,
- 5510 sayılı Kanunun ek 2 nci maddesinde,
- 5225 sayılı Kanunun 5 inci maddesinde,
- 5746 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında, öngörülen sigorta prim desteğinden yararlanılması sırasında, öncelikle "beş puanlık prim desteğinden" yararlanılacak, ardından belirtilen Kanunlarda öngörülen desteklerden, işveren hissesine isabet eden beş puanlık kısım düşüldükten sonra kalan işveren hissesi üzerinden ilgili kanunlarda öngörülen oranlar üzerinden yararlanılabilecektir. Buna karşın, 5084 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinde, 4447 sayılı Kanunun 50 nci maddesinin beşinci fıkrasında, öngörülen desteklerden, diğer ilgili mevzuat uyarınca yararlanmakta olanların aynı dönem için ve mükerrer olarak anılan Kanunlarla sağlanan destek unsurlarından ayrıca yararlanamayacakları öngörüldüğünden, aynı sigortalıdan dolayı söz konusu maddelerde öngörülen destekler ile birlikte ayrıca "beş puanlık prim desteği"nden yararlanılması mümkün bulunmamaktadır.

4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun geçici 7 nci ve geçici 9 uncu maddelerinde öngörülen işveren hissesi sigorta prim desteklerinin uygulama süresi ve uygulama şekliyle ilgili değişiklikler yapılmıştır.

Kısaca belirtecek olursak 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun geçici 7 nci maddesinde "18 yaşından büyük 29 yaşından küçük erkekler ile, yaş sınırlaması olmaksızın 18 yaşından büyük kadınların 01.07.2008 ila 30.06.2010 tarihine kadar son altı aylık çalışan sayısının ortalaması göz önüne alınmak suretiyle ilave olarak işe alınan işçiler için bildirilen aylık prim ve hizmet belgesinde

işveren hissesine tekabül eden kısmın ilk yıl tamamı ve takip eden yıllarda %20 azalan oranlarla işsizlik sigortasından alt sınırdan olmak üzere 5 yıl süre ile karşılanmasını öngören düzenleme”

4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun geçici 9 uncu maddesi ise “31.12.2012 tarihine kadar son üç aylık dönemde istihdam edilen çalışan sayısına ilave olarak işe alınan işçiler için bildirilen aylık prim ve hizmet belgesinde işveren hissesine tekabül eden kısmın işsizlik sigortasından alt sınırdan olmak üzere karşılanmasını öngören düzenleme ” olup

Her iki teşvikte de ilk düzenlemede başkaca teşviklerden yararlanırken işverenlerce tercih yapılmak suretiyle isterlerse bu teşviklerden birini tercih edebilecekken 6111 sayılı yasa ile getirilen düzenlemede :

2011/Mart ayına ilişkin aylık prim ve hizmet belgesinden başlamak üzere, aylık prim ve hizmet belgelerini geçici 7 nci madde kapsamında ya da geçici 9 uncu madde kapsamında gönderen işverenler, kendileri tarafından ödenmesi gereken prim tutarlarını yasal süresi içinde ödemedikleri veya eksik ödedikleri takdirde, işveren hissesi sigorta prim desteğinden ilgili dönemde yararlanamayacaklardır.

- Yasal ödeme süresi geçmiş prim, idari para cezası ve bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borcunun bulunmaması halinde, öncelikle 5510 sayılı Kanunun 81 inci maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendinde öngörülen beş puanlık prim desteğinden, ardından 4447 sayılı Kanunun geçici 7 nci veya geçici 9 uncu maddesinde öngörülen destekten,

- Yasal ödeme süresi geçmiş prim ve idari para cezası borcunun bulunması halinde ise, yalnızca 4447 sayılı Kanunun geçici 7 nci veya geçici 9 uncu maddesinde öngörülen destekten, yararlanılabilecekleri öngörülmüştür.

6111 sayılı yasa ile “teşvik” düzenlemelerine ilişkin son değişiklik 4447 sayılı Kanuna, yeni bir sigorta primi işveren hissesi desteğinin yer aldığı geçici 10 uncu madde eklenmiş olmasıdır.

4447 sayılı Kanunun geçici 10 uncu maddesinde öngörülen sigorta primi işveren hissesi desteğinden yararlanılabilmesi için,

Sigortalı yönünden gerekli şartlar ;

- a) 1/3/2011 ila 31/12/2015 tarihleri arasında işe alınmış olması,
- b) 18 yaşından büyük olması,
- c) İşe alındığı tarihten önceki altı aylık dönemde Sosyal Güvenlik Kurumuna verilmiş olan aylık prim ve hizmet belgelerinde kayıtlı olmaması,
- ç) Fiilen çalışması,

zorunlu olup bu şartların aynı anda bir arada bulunması gerekmektedir.
İşyeri yönünden gerekli şartlar

- d) Özel sektör işverenlerine ait olması,
- e) Sigortalının, ortalama sigortalı sayısına ilave olarak çalıştırılması,
- d) Yasal ödeme süresi geçmiş prim, idari para cezası ve bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borcunun bulunmaması,

e) Aylık prim ve hizmet belgelerinin yasal süresi içinde Sosyal Güvenlik Kurumuna verilmesi,
ğ) Tahakkuk eden sigorta primlerinin yasal süresi içinde ödenmesi
şartlarının birlikte gerçekleşmiş olması gerekmektedir.

Diğer taraftan, yukarıda belirtilen şartlar 4447 sayılı Kanunun geçici 10 uncu maddesinde öngörülen destekten yararlanılması için gerekli genel şartlar olup, sigortalının;

a) Erkek olması halinde, işe giriş tarihi itibarıyla 18 ila 29 yaş aralığında ya da 29 yaşından büyük olup olmadığı,

b) İşe giriş tarihi itibarıyla veya çalışmakta iken; mesleki yeterlilik belgesine sahip olup olmadığı, mesleki ve teknik eğitim veren orta veya yüksek öğretimi bitirip bitirmediği, Türkiye İş Kurumunca düzenlenen iş gücü yetiştirme kursunu bitirmiş olup olmadığı, işe alındığı işyerinde mesleki yeterlik veya mesleki ve teknik öğretim ya da İŞKUR kurs belgesinde belirtilen mesleklerde ya da alanlarda çalıştırılıp çalıştırılmadığı,

c) Türkiye İş Kurumuna kayıtlı işsiz olup olmadığı, hususları destekten yararlanma süresini etkileyen şartlardır.

Bir başka deyişle bu teşvik hükümlerinden faydalanabilmek için İş Kur'a kayıtlı ve İş Kur tarafından verilen iş gücü yetiştirme kurslarına eğitimlere katılmış olması gerekmektedir. Bu teşvik hükmü İş Kur'un işverenlerin aradıkları nitelikli işçi ihtiyacını karşılamak için daha aktif bir rol üstlendiğini bu sayede gerçek anlamda işçiyle işvereni bir araya getirmeye başladığını görmekteyiz.

Önemli bir diğer husus da sigortalının işe alındığı tarihten önceki aydan başlanarak son altı aylık döneme ilişkin Sosyal Güvenlik Kurumuna verilmiş aylık prim ve hizmet belgelerinde kayıtlı sigortalı sayısının ortalamasına ilave olarak çalıştırılması kaydıyla yararlanılabilecektir. Ortalama sigortalı sayısı, sigortalının işe başladığı işyerinde işe giriş tarihinden önceki altı ayda Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilmiş olan toplam sigortalı sayısının, aynı dönem aralığında Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirim yapılmış ay sayısına bölünmesi suretiyle bulunacaktır.